

NARODOWA AGENCJA
WYMIANY AKADEMICKIEJ

PROGRAM
PROMOCJA
JĘZYKA POLSKIEGO

Radość pytania
Wisława Szymborska
(1923-2012)

Foto PAP/Jacek Bednarczyk/ link:

<http://mkidn.gov.pl/pages/posts/pozegnanie-wislawy-szymborskiej-2696.php> [dostęp: 30 III 2022 r.]

Wisława Szymborska

Urodziła się 2 VII 1923 w Kórniku, zmarła 1 II 2012 w Krakowie.

Jedna z najważniejszych polskich poetek XX wieku, eseistka, autorka felietonów i tekstów krytycznoliterackich.

Od 1931 roku mieszkała w Krakowie, gdzie uczyła się w szkole powszechnej i Gimnazjum Sióstr Urszulanek, a potem - studiowała polonistykę i socjologię na Uniwersytecie Jagiellońskim (1945–1948).

Współpracowała z czasopismami literackimi, pisząc recenzje i felietony „Lektury nadobowiązkowe”, tworzyła przekłady poetyckie z j. francuskiego, ilustracje książkowe, a nawet opracowania tekstu librett operowych.

Doświadczona II wojną światową, w poezji nie wraca do tego tematu, jej twórczość dotyczy spraw ogólnoludzkich.

Debiut: wiersz *Szukam słowa* piśmie „Walka”, dodatku do „Dziennika Polskiego” (1945); pierwszy tom: *Dlatego żyjemy* (1952).

Fot. za: J. Gromek-IIIg, Szymborska. *Znaki szczególne. Biografia wewnętrzna*, Kraków 2020.

Nagroda Nobla w dziedzinie literatury

Nagroda Nobla

„za poezję, która z ironiczną precyzją pozwala historycznemu i biologicznemu kontekstowi ukazać się we fragmentach ludzkiej rzeczywistości”

3 października 1996 roku

uroczyste wręczenie:

**10 grudnia 1996 nagrodę wręcza
król Szwecji Karol XVI Gustaw**

Z Wykładu noblowskiego

[...] wysoko sobie cenię dwa małe słowa: „nie wiem”.
Małe, ale mocno uskrzydłone. Rozszerzające nam życie
na obszary, które mieszczą się w nas samych i obszary,
w których zawieszona jest nasza nikła Ziemia. [...]

W. Szymborska, Odczyt noblowski, Nobliści.pl [online], link:
<http://www.noblisci.pl/1996-wislawa-szymborska/> [dostęp: 22 III 2022 r.].

Wręczenie nagrody Nobla W. Szymborskiej,
fot. Jacek Bednarczyk / MNK w Krakowie/ CC BY, link:
<https://mnk.pl/aktualnosci/20-rocznica-wreczenia-nagrody-nobla-wislawie-szymborskiej> [dostęp: 28 III 2022 r.]

“Tragedia sztokholmska”

©Agencja Gazeta

Poetka w chwili, gdy dowiedziała się, że otrzymała Nagrodę Nobla, Zakopane, 3 X 1996 r.

(Fot. Adam Golec /Agencja Gazeta),link: <https://wyborcza.pl/7.75517.25290453.rusinek-wislawa-szymborska-rozwazala-nieprzyjecie-nobla.html> [dostęp: 28 III 2022 r.]

Wydała ok. **350 wierszy** (13 tomików), pytana: dlaczego tylko tyle, odpowiadała: “Mam w domu kosz...”

Jej wiersze przetłumaczono na **ponad 50 języków**.

Prywatnie była osobą z dużym poczuciem humoru i dystansem do siebie, a przy tym **bardzo skromną**, która nie lubiła rozgłosu.

Bardzo ceniła Woody’ego Allena i Jane Goodall

Miała sekretarza: Michał Rusinek - “Sekretarz pani Szymborskiej”

Fot. https://cloud5y.edupage.org/cloud/Prezentacja_Szymborska-wersja_na_stronie.pdf?z%3AkpiMCv%2BN6z09DLPqPZH9hvZqKkb391J6hAL7%2Fwr9Y8Z%2B2%2B4j9Yy%2Fsw%2BxFJRnwLVp [dostęp: 22 III 2022 r.].

W. Szymborska, źródło: <https://www.szymborska.org.pl/szymborska/galeria/wyklejanki/> [dostęp: 22 III 2022 r.].

Poetka robiła humorystyczne “wyklejanki”, które wysyłała przyjaciołom jak pocztówki.
Na zdjęciu po lewej - słynny polski poeta Adam Mickiewicz w wannie...

Cebula

Co innego **cebula**.
Ona nie ma wnętrzości.

Jest sobą na wskroś cebula
do stopnia **cebuliczności**.

Cebulasta na zewnątrz,
cebulowa do rdzenia,
mogłaby wejrzeć w siebie
cebula bez przerażenia.

W nas obczyzna i dzikość

ledwie skórą przykryta,
inferno w nas interno,
anatomia gwałtowna,

a w cebuli cebula,
nie pokrętne jelita.

Ona wielekroć naga,
do głębi itympodobna.

cebula

ma stałą tożsamość

jednolita

nieskomplikowana

człowiek

groźny, tajemniczy

*inferno - świat podziemny

* interno = wewnętrzny

wewnętrznie skomplikowany

prostota cebuli

złożoność człowieka

Jaką prawdę o człowieku
wyraża wiersz *Cebula* W. Szymborskiej?

La cipolla di Wislawa Szymborska, La città di Isaura (Youtube),
link: <https://www.youtube.com/watch?v=4VIUcLAWoAc>, [dostęp: 28 III
2022 r.].

Byt niesprzeczny cebula,
udany cebula twór.

W jednej po prostu druga,
w większej mniejsza zawarta,
a w następnej kolejna,
czyli trzecia i czwarta.
Dośrodkowa fuga.

Echo złożone w chór.

nie ma sprzeczności

“cebula w cebuli”
harmonijna, regularna
doskonała symetria

jak chór odgłosów

Cebula, to ja rozumiem:

najnadobniejszy brzuch świata.

Sam się aureolami
na własną chwałę oplata.

W nas – tłuszczce, nerwy, żyły,
służą i sekretności.

I jest nam odmówiony

idiotyzm doskonałości.

idealna

krażki cebuli jak aureole

złożony

niedoskonałość człowieka jest zaletą

Obraz Marco Costanzi z Pixabay [dostęp: 30 III 2022 r.]

Wiersze Wisławy Szymborskiej to poezja egzystencji - osobista, refleksyjna, intelektualna. W jej centrum jest CZŁOWIEK.

- ❑ **“nie ma rozpusty gorszej niż myślenie”** - wiersz: anegdota i minitraktat poetycki; poetka-racjonalistka prosto i krytycznie pisze o (po)ważnych uniwersalnych ludzkich sprawach;
- ❑ **w centrum jest człowiek żyjący w dwóch porządkach: natury i kultury, uwikłany w historię**, ukazany w pełni - pełen wad i zalet, błędzący w poszukiwaniu prawdy, bezbronny wobec czasu, przemijania i śmierci (“o śmierci bez przesady”)
- ❑ **“Wieża Babel”** - prawdziwa bliskość między ludźmi jest trudna, wspólna mowa dzieli zamiast łączyć, dzielą również konwencje
- ❑ **„niepojęty przypadek”** - poetkę fascynuje przypadkowość jako zasada ludzkiego życia, które jest niepowtarzalne, dynamiczne i skomplikowane, uwikłane w paradoksy; poetka rozważa alternatywne wersje zdarzeń;

- ❑ **poetka broni prawa do indywidualności, jednostkowości**; relacje międzyludzkie ukazuje np. przez pryzmat utraty indywidualności wskutek wspólnego życia;
- ❑ **„radość pytania”** – poezja wyraża ciekawość świata, nie tyle wyjaśnia, ile odkrywa świat na nowo, podważa rutynowy ogląd rzeczywistości i aksjomaty;
- ❑ **przenikliwa obserwacja świata przyrody** służy ukazaniu różnorodności, bogactwa oraz - w konsekwencji - niepoznawalności istnienia;
- ❑ **poetka była mistrzynią skrótu, konceptu, puenty, wiersze cechuje aforystyczność, dowcip, przekora, paradoksalne zestawienia, zaskakujące zmiany perspektywy, ironia**; pozornie dosłowny (“przezroczysty”) wyraz pod wpływem przewrotnej składni poetyckiej staje się pojemną metaforą - przenikliwie opisującą różne aspekty ludzkiego istnienia (filozoficzne, egzystencjalne, moralne).

Wybrana twórczość

- **tomy poetyckie (wybór)** – *Wołanie do Yeti* (1957), *Sól* (1962), *Sto pociech* (1967), *Wszelki wypadek* (1972), *Wielka liczba* (1976), *Ludzie na moście* (1986), *Koniec i początek* (1993), *Chwila* (2002), *Rymowanki dla dużych dzieci* (2003), *Dwukropek* (2005), *Miłość szczęśliwa* (2007), *Tutaj* (2009), *Milczenie roślin* (2011), *Wystarczy* (2012, wydany pośmiertnie);
- **felietony** – *Lektury nadobowiązkowe* – felietony prasowe publikowane z przerwami w latach 1967–2002 na temat książek popularnych wśród czytelników, rzadko komentowanych w oficjalnych recenzjach;
- **eksperymenty literackie** – *Błysk rewolwru* (2013) – tom obejmujący pierwsze próby literackie (m.in. romans kryminalny), grafiki, teksty w wymyślanych przez autorkę żartobliwych gatunkach, jak m.in.: „lepieje”, „moskaliki”, „adoralia”.

Bibliografia

1. *Niepojęty przypadek. O poezji Wisławy Szymborskiej*, red. J. Grądział-Wójcik i K. Skibski, Kraków 2015.
2. J. Gromek-Illeg, Szymborska. *Znaki szczególne. Biografia wewnętrzna*, Kraków 2020.
3. G. Bauer, *Radość pytania. Wiersze Wisławy Szymborskiej*, przeł. Łukasz Musiał, wstęp A. Woldan, Kraków 2007.
4. W. Szymborska, *Wiersze wybrane. Wybór i układ Autorki*, wyd. nowe, uzupełnione, Wydawnictwo A5, Kraków 2010.
5. Informacje o źródłach internetowych podają adnotacje na slajdach.

opr. Ewelina Mika